

**Міністерство освіти і науки
Житомирський державний університет імені Івана Франка**

Олена ГОРДІЄНКО

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з освітньої компоненти
«Інтеграція в освітньому процесі початкової школи»
для студентів першого рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта**

Житомир – 2024

УДК 377.8:[37.013:159.9]

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від «23» лютого 2024 року)

Р е ц е н з е н т и:

Климова К.Я. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Мірошніченко О.А. – доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки і управління Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Шевцова Л.С. – кандидат педагогічних наук, доцент, викладач української мови та літератури Житомирського фахового торговельно-економічного коледжу Державного торговельно-економічного університету

Гордієнко О.А. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи» для студентів першого рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 34 с.

Інструктивно-методичні матеріали розроблено у відповідності з чинною програмою вибіркової освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи» освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Матеріали дібрано таким чином, щоб охопити всі питання, винесені на практичні заняття. Окреслено мету та професійну спрямованість кожного заняття, запропоновано завдання для вироблення практичних умінь студентів. Рекомендовано студентам 4 курсу, які опановують освітню компоненту «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи».

УДК 377.8:[37.013:159.9]

© Гордієнко О.А., 2024
© Житомирський державний
університет імені Івана Франка,
2024

Зміст

Вступ	4
Структура освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи»	6
Модуль I. Інтеграція в початковій школі	12
Практичне заняття № 1. Тема: Вступ. Інтеграція в освітньому процесі – запорука успішного формування компетентностей	12
Практичне заняття № 2. Тема: Методологічні засади інтеграції	14
Практичне заняття № 3. Тема: Інтеграція як мета та засіб навчання	16
Практичне заняття № 4. Тема: Мета і завдання інтегрованих уроків у Новій українській школі. Етапи підготовки до інтегрованого уроку	17
Практичне заняття № 5. Тема: Зміст інтегрованих уроків в Новій українській школі	20
Практичне заняття № 6. Тема: Система здійснення інтеграції в початковій школі	22
Практичне заняття № 7. Тема: Система здійснення інтеграції в початковій школі	24
Практичне заняття № 8. Тема: Техніка здійснення інтеграції в Новій українській школі	26
Практичне заняття № 9. Тема: Класифікація інтегрованих уроків	27
Практичні заняття № 10,11. Тема: Структура інтегрованих уроків з різних предметів в Новій українській школі	28
Практичне заняття № 12. Тема: Підсумкова модульна робота (аудиторна)	32
Список використаних джерел та літератури	33

Вступ

У сьогоднішніх умовах боротьби України за свою незалежність життя поставило вимогу по-новому підійти до багатьох проблем, у тому числі формування особистості нового типу. Гострою постає потреба у людях нового типу, які вміють самостійно мислити, формувати систему знань, що дасть змогу здобути суспільне визнання Українській державі. На повний зріст постала проблема підвищення якості освіти, перш за все за рахунок кардинальної зміни у ставленні до базових класичних наук, а також їх інтеграції.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять укладено відповідно до чинної навчальної програми з освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи» для студентів, які здобувають перший (бакалаврський) рівень спеціальності 013 Початкова освіта. Курс складається з лекційної та практичної частин, індивідуальної та самостійної роботи студента, модульної контрольної роботи, заліку.

У лекційному курсі студенти ознайомлюються з теоретичними відомостями про можливість і доцільність проведення інтеграції в сучасній початковій школі, зокрема в освітньому процесі як на уроках, так і в позаурочній роботі.

У практичному курсі студенти вивчають і аналізують Державний стандарт початкової освіти, Типову програму для початкової школи, аналізують підручники з погляду можливостей та доцільності використання інтеграції, оволодівають уміннями і навичками складання конспектів сучасних інтегрованих уроків та їх проведення; вчать генерувати ідеї стосовно використання сучасних технологій навчання, зацікавлення учнів програмовим матеріалом.

Самостійна робота має творчий, розвивальний характер, їй приділено значну увагу в сучасній системі вищої освіти. Адже вища освіта не лише надає студенту певну систему знань, умінь і навичок у галузі професійної діяльності, а й озброює методиками самостійного, без участі викладача,

пошуку та знаходження інформації, необхідної для постійного професійного зростання. Досвід показує, що самостійна робота є важливою складовою формування професійних педагогічних умінь майбутнього вчителя.

Формами організації навчально-пізнавальної діяльності є: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, елементи науково-дослідної роботи.

Метою вивчення освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи» є теоретична та практична підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі початкової освіти, які володіють знаннями про інтеграцію, її можливості і доцільність використання в освітньому процесі, а також здійснення особистісно-орієнтованого підходу до інтегрованих курсів для реалізації системних завдань навчання та поліпшення якості початкової освіти, вироблення та вдосконалення на основі теоретичних знань студентів умінь робити планування та створювати конспекти інтегрованих уроків, а також проводити їх; поглиблення знань здобувачів вищої освіти в царині сучасної дидактики початкової освіти; спонукати студентів до використання творчого підходу до інтеграції та організації навчальної роботи молодших школярів; підвищення рівня загальної педагогічної культури майбутніх учителів початкових класів.

Курс «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи» вивчається протягом восьмого семестру. На лекції відводиться 16 год. (денна форма навчання) та 10 год. (заочна форма навчання). На практичні заняття – 24 год. (для денної форми) та 10 год. (для заочної форми навчання). Вивчення дисципліни передбачає також самостійну та індивідуальну роботу здобувачів вищої освіти. На самостійну роботу – 50 год. (денна форма навчання) та 70 год. (заочна форма навчання).

В інструктивно-методичних матеріалах до кожного практичного заняття окреслено теоретичні питання для вивчення та практичні завдання, які передбачають теоретичні знання з відповідних тем, питання для самоконтролю. Також подано перелік рекомендованої навчальної літератури

та інтернет-ресурсів. Названо цілі, професійну спрямованість, ключові поняття, необхідні для опрацювання,

Навчально-методичне видання укладено у відповідності до чинних вимог до навчального курсу та спрямоване на професійну підготовку фахівців у галузі початкової освіти. Видання буде корисним у ході проведення практичних занять зі здобувачами вищої освіти денної та заочної форм навчання.

**Структура освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі
початкової школи»**

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Сем	Лабораторні	Самостійна	Індивідуальні		Лекції	Практичні/Сем	Лабораторні	Самостійна	Індивідуальні заняття
Модуль I. Інтеграція в початковій школі												
Тема 1. Загальні питання організації інтеграції в навчальному процесі початкової школи. Принципи здійснення інтеграції в Новій українській школі. Інтеграція як метод формування пізнавального інтересу учнів. Основні напрями здійснення інтеграції.	8	4			4		10	4		6		
Тема 2. Проблема інтеграції як об'єкт дослідження різних наукових галузей. Проблема інтеграції навчання в історії	8	4			4		8	2		6		

дидактики.												
Тема 3. Мета та завдання інтегрованих уроків, елементи змісту інтегрованих уроків в Новій українській школі. Інтегровані уроки як засіб створення у школярів цілісного уявлення про навколишній світ (інтеграція як мета навчання). Інтеграція як засіб засвоєння знань, які відображають зв'язаність окремих частин світу як системи, де всі елементи взаємопов'язані. Інтеграція як засіб зближення і поєднання знань з різних предметів у систему (інтеграція як засіб навчання).	8	4		4		8	2			6		

<p>Тема 4. Реалізація змісту освітніх галузей як через окремі навчальні предмети, так і через інтегровані курси: «Мистецтво», «Технології», «Людина і світ», «Здоров'я і фізична культура». Вимоги до інтегрованих курсів Нової української школи.</p>	8	4	4	8	2	6						
<p>Тема 5. Система інтегрованих уроків. Можливості здійснення міжпредметних зв'язків на уроках в початковій школі. Бінарні уроки як вид нестандартних уроків.</p>	8	4	4	8	2	6						
<p>Тема 6. Міжпредметні зв'язки уроків читання з уроками природознавства та малювання. Можливості здійснення міжпредметних зв'язків</p>	10	4	6	8	2	6						

на уроках української мови.												
Тема 7 Вплив інтегрованих уроків на результативність процесу навчання. Системність, комплексність знань, спрямованість на всебічний розвиток особистості.	7	2		5		8		2			6	
Тема 8. Класифікація інтегрованих уроків. За дидактичною метою, за етапами навчальної діяльності, залежно від навчальних предметів, що інтегруються, місця проведення уроку, тривалості уроку, кількості інтегрованих предметів.	7	2		5		9		2			7	

Тема 9. Структура інтегрованих уроків в Новій українській школі (в залежності від виду уроку). Дидактичні вимоги до уроку з використанням інтегрованого навчання. Міжмистецькі, міжнаукові та методичні зв'язки на уроках української мови та читання.	9		4		5		9		2		7	
Тема 10. Уроки з елементами інтеграції змісту двох чи більше предметів (читання і письма; читання і природознавства; природознавства і рідної мови (зв'язне мовлення); математики і трудового навчання (конструювання) та ін.	9		4		5		7				7	
Тема 11. Інтегровані дні та тижні в Новій українській школі.	9		4		5		7				7	
Усього годин	90	16	24	-	50	-	90	10	10	-	70	-

Практичне заняття № 1

Тема: Вступ. Інтеграція в освітньому процесі – запорука успішного формування компетентностей

Цілі: поглибити знання студентів про інтеграцію в освітньому процесі в початкових класах як педагогічну дисципліну, про зв'язки освітньої компоненти з педагогікою, психологією, фаховими методиками початкової освіти, методи наукового дослідження у методиках, прищеплювати вміння та навички вивчення програм, підручників, їх аналізу.

Професійна спрямованість: розкриття ролі та завдань курсу інтеграції в освітньому процесі початкової школи в системі підготовки майбутніх вчителів початкових класів, розвиток умінь правильно, точно і ясно викладати теоретичні положення, умінь та навичок аналізу програми, підручників, складання каталогу літератури, умінь працювати з довідковою літературою значною мірою сприятиме системному формуванню творчого вчителя, професійно готового успішно працювати в умовах Нової української школи.

Опорні поняття: інтеграція, інтегроване навчання, бінарний урок, компетенція, компетентність, міжпредметні зв'язки.

План

1. Актуальність проблеми інтеграції як складової концепції компетентнісного підходу до освітнього процесу.
2. Основні поняття освітньої компоненти «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи»: інтеграція, інтегроване навчання, компетенція і компетентність, міжпредметна компетентність.
3. Предмет, мета і завдання курсу «Інтеграція в освітньому процесі початкової школи», його професійна спрямованість.
4. Основні вимоги до знань, умінь, навичок студентів з предмета.
5. Зв'язок курсу з іншими освітніми компонентами.

Завдання для виконання

1. Виписати 5 висловів видатних людей про інтеграцію в освіті.

2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.

Компетенція, адаптація, компетентність, інтеграція.

3. Підготуйте груповий проєкт «Впровадження здоров'язбережувальних технологій у початковій школі».

4. У вправі розміщено текст та окремі речення, що не є текстом. Визначте, які завдання можна запропонувати учням та на яких уроках з цією вправою. Визначте, під якою цифрою (1 чи 2) розміщено текст обґрунтуйте свою думку, дайте заголовок, перекажіть та доповніть міркуваннями про важливість дотримання режиму дня.

1. Біологи, фізіологи та медики встановили, що якщо учень готує уроки завжди в однаковий час, то матеріал засвоюється краще та швидше. Намагайтесь, щоб час прийому їжі завжди залишався постійним. Потрібно дотримуватись режиму дня. Якщо готувати уроки кожний день в однаковий час, менше втомлюєшся.

2. З біографій видатних людей ми дізнаємось, що вони ніколи не втрачали час марно, суворо дотримуючись режиму дня. Так, саме цим можна пояснити дивну працелюбність знаменитого письменника Жюль Верна. Він написав 115 томів. З п'яти ранку до полудня Жюль Верн писав та правив написане. Час після обіду він присвячував читанню та добору матеріалів для наступного роману. Вечірні години – відпочинку та бесідам із друзями.

5. Індивідуальні завдання. Підготуйте повідомлення з проблем дидактики.

1. Творчий характер роботи вчителя у процесі формування компетентностей учня. Ключові компетентності.

2. Інтеграція навчальних предметів – ефективний засіб розвитку особистості учня та його компетенцій.

Поточні контрольні питання /завдання

1. Взаємозв'язки з іншими предметами на уроках української мови.
2. Призначення інтеграції. Принципи інтеграції.
3. У чому проявляється компетентнісний підхід до здійснення інтеграції в умовах Нової української школи?

Практичне заняття № 2

Тема: Методологічні засади інтеграції

Цілі: поглибити знання студентів про філософію як методологію здійснення інтеграції, принципи, методи та прийоми навчання предметів в початкових класах, ознайомлення з передовим досвідом роботи вчителів.

Професійна спрямованість: розкриття ролі та завдань предмета інтеграції в початковій школі, розвиток вміння правильно, точно і ясно викладати теоретичні положення, оволодіння прийомами аналізу програм, підручників, посібників.

Опорні поняття: аперцепція, дитиноцентризм, педологія, природовідповідність.

План

1. Закони філософії як вчення про діалектичний зв'язок явищ у природі та суспільстві.
2. Інтеграція та психологічні закономірності сприйняття учнів. Інтеграція як метод посилення їх пізнавального інтересу.
3. Основні напрями здійснення інтеграції. Способи інтеграції змісту початкового навчання.
4. Проблема інтеграції як об'єкт дослідження різних наукових галузей.
5. Проблема інтеграції навчання в історії педагогіки.

Завдання для виконання

1. Підготувати текст виступу на одну з тем: «Погляди видатних педагогів минулого на можливості інтеграції»; «Пропедевтика у вивченні основ наук в початковій школі».

2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів, введіть їх до складу речень:

Апперцепція, педологія, дитиноцентризм, природовідповідність.

3. Підготуйте груповий проєкт «Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів засобами наочності»

4. **Індивідуальні завдання.** Підготуйте повідомлення на вибрану Вами тему.

1) Вивчення країнознавчого матеріалу як засіб міжпредметних зв'язків на уроках «Я досліджую світ».

2) Інтерактивні завдання на уроках математики як засіб формування обчислювальних навичок додавання і віднімання в молодших школярів та умінь використовувати ці навички на інших предметах

Поточні контрольні питання /завдання

1. Як можна використовувати міжпредметні зв'язки для посилення інтересу учнів до предметів?
2. Які ідеї видатних педагогів минулого Ви запам'ятали? Які з них втілилися в Новій українській школі?
3. Чи можна інтеграцію впроваджувати в позаурочній роботі?

Практичне заняття № 3

Тема: Інтеграція як мета та засіб навчання

Ціль: Сформувати уявлення про специфіку навчання на уроках інтегрованого спрямування, про роль правильно обраних методів та прийомів у різні періоди навчання та можливості застосування інтеграції у

період навчання грамоти. Поглибити знання студентів про шляхи здійснення інтеграції, послідовність її впровадження.

Професійна спрямованість: з'ясування специфіки здійснення інтеграції в початковій школі, формування вміння складати конспект інтегрованого уроку допоможе у формуванні професійних навичок майбутніх учителів початкових класів.

Опорні поняття: педагогічні умови, система, системність, принципи інтеграції.

План

1. Шляхи реалізації завдань тематичної інтеграції
2. Принципи здійснення інтеграції. Інтегровані уроки як засіб створення у школярів цілісного уявлення про навколишній світ.
3. Поняття про систему. Інтеграція як засіб зближення і поєднання знань з різних предметів у систему.
4. Переваги та можливості інтеграції у навчальному процесі початкової школи.
5. Умови, які слід враховувати учителю для запровадження інтеграції.

Завдання для виконання

1. Написати есе на одну з тем: «Батькова й матирина любов із морського дна рятує» (народна мудрість), «Серпневого дня зимовим тижнем не заміниш» (Василь Скуратівський). «Нема і не буде в цілім світі України іншої ніде» (Олександр Косенко).
2. Підготуйте груповий проєкт «Формування умінь самостійної роботи учнів молодшої школи»
3. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.

Уміння, навичка, автоматизм, автоматизація.

4 . Підготуйте повідомлення на одну з тем.

1. Використання LEGO для формування в учнів 3 класу основ поняття дробу та умінь використовувати їх під час вивчення інших предметів.
2. Використання наочності у процесі розвитку пізнавальних інтересів учнів початкової школи.

Поточні контрольні питання /завдання

- 1) Назвіть основні загальнодидактичні та специфічні принципи навчання окремих предметів у Новій українській школі.
- 2) Які Ви знаєте методи та прийоми навчання? Чим вони відрізняються між собою на уроках з різних предметів?
- 3) Назвіть специфічні прийоми, спрямовані на навчання орфоєпії, орфографії, лексики, граматики української мови.

Практичне заняття № 4

Тема: Мета і завдання інтегрованих уроків у Новій українській школі.

Етапи підготовки до інтегрованого уроку

Ціль: поглибити знання студентів про завдання інтеграції на уроках читання у початкових класах, про структуру та специфіку уроку. Розкрити завдання кожного етапу підготовки вчителя до інтегрованого уроку, сутність аналізу та самоаналізу уроку за змістом та структурою, особливості роботи над темами різних предметів.

Професійна спрямованість: з'ясування структури інтегрованого уроку, особливостей роботи над темами різних предметів Основні компоненти інтегрованого уроку Вироблення вміння та навички складання конспекту уроку інтегрованого спрямування, аналізу матеріалу підручників, уміння «програвати» перед аудиторією фрагменти уроку.

Опорні поняття: мета та завдання уроку, структура уроку, етапи підготовки вчителя до уроку.

План

1. Питання доцільності запровадження інтеграції в Новій українській школі.

2. Традиції і сучасні тенденції використання інтеграції на уроках в початковій школі.
3. Формування у студентів умінь ставити мету та формулювати завдання інтегрованих уроків.
4. Етапи підготовки учителя та учнів до проведення інтегрованого уроку.
 - а) аналіз і вивчення річного календарного планування з предметів, які мають інтегруватися.
 - б) відокремлення розділів, тем, які мають спільні компоненти, ідеї, завдання. в) передислокація тем, якщо вони вивчаються в різний час (за необхідності).
 - г) формулювання теми, мети, завдань (очікуваних результатів) інтегрованого уроку.
 - д) «конструювання» уроку, написання плану-конспекту уроку.
 - е) хронологізація етапів уроку
 - ж) внесення коректив у конспект уроку;
 - з) попередні завдання учням (проєкти, творчі групові та індивідуальні завдання)
- 5) Проведення уроку та самоаналіз. Визначення причин досягнення цілей та можливих недоліків.

Завдання для виконання

1. Підготувати груповий проєкт «Формування медіаграмотності учнів початкової школи засобами проєктної діяльності».
2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.
Агностицизм, принцип, особистість, емпіричний.
3. Прочитайте прислів'я, визначте тему, якій вони присвячені. Як ви розумієте їх смисл? Які слова можуть бути незрозумілі діям? Як би Ви їх пояснили?

Добре слово як весняний день. Щире слово, добре діло душу й тіло обігріло Мало говори, а правдою дорожи 2. Менше говори та більше роби.

Не поспішай язиком, поспішай ділом. Красне слово – золотий ключ. Язык мовчить – добре і погане спить. 3. І від солодких слів буває гірко. Добре слово краще, ніж великі гроші. 4. Більше діла – менше слів. Слів на сто тисяч, а діла – на гріш. Краще мовчання, ніж невміле казання.

4. Індивідуальне завдання. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

1. Формування логічного мислення молодших школярів засобами гри на уроках математики та інших уроках.
2. Робота над усним та письмовим переказом на уроках мовно-літературної галузі та залучення умінь переказу на інших уроках.

Поточні контрольні питання /завдання

1. Чому навчанню грамоти передує короткий курс формування та розвитку усного мовлення?
2. Які прийоми використовує вчитель для вивчення літер? Чому варто застосовувати матеріал інших предметів під час вивчення нових літер алфавіту?
3. Що входить до завдань початкового навчання української мови у 1 класі: вимоги програми, зміст та структура підручника. Які завдання інтегрованого характеру Ви би запропонували?

Практичне заняття № 5

Тема: Зміст інтегрованих уроків в Новій українській школі

Ціль: розкрити методикау впровадження інтеграції на уроках вивчення граматики української мови з урахуванням ступеня збігу матеріалу в з іншими предметами, дати студентам знання про особливості інтегрованого уроку як тип нетрадиційного уроку; формувати вміння та навички правильно будувати різні типи уроків за дидактичною метою.

Професійна спрямованість: з'ясування труднощів засвоєння матеріалу школярами через високий ступінь абстракції граматичних понять, з'ясування шляхів подолання труднощів і розвитку абстрактного мислення дітей шляхом використання матеріалу різних предметів; формування вмінь та навичок складання конспекту інтегрованого уроку, аналізу матеріалу підручників, постановки фрагментів уроків в аудиторії.

Опорні поняття: структура уроку, тип уроку за дидактичною метою, нетрадиційний урок.

План

1. Інтегрований урок як тип нетрадиційного уроку.
2. Інтегровані уроки та уроки з використанням міжпредметних зв'язків.
3. Типи уроків за дидактичною метою. Структура комбінованого уроку.
4. Структура інтегрованого уроку.

Завдання для виконання

1. Які види нетрадиційних уроків в початковій школі Ви знаєте?
2. Підготуйте інтегрований урок та проаналізуйте його за поданою схемою.

Схема аналізу інтегрованого уроку

- a. Назвіть тему уроку, його мету та завдання (кожного предмету, що інтегрується)
- b. Виділіть основні етапи уроку, визначте їх методичну доцільність.
- c. Назвіть основні види робіт (спрямовані на закріплення знань, формування компетентностей), використання наочності, в тому числі мультимедіа, індивідуальна або групова робота с картками і т.д.. Визначте їх методичну ефективність.
- d. Оцініть мовний та мовленнєвий аспект уроку (правильність, точність визначень, понять, правил, мовлення учителя та учнів, прийоми запобігання та виправлення помилок та ін.)
- e. Оцініть педагогічний аспект уроку (особистість учителя, його ставлення до учнів, прийоми активізації класу, підтримування

свідомої дисципліни, оптимальність темпу уроку, розвивальний та виховний аспект уроку, нетрадиційні та інтерактивні форми роботи, використання наочності, диференційований та індивідуальний підхід до учнів тощо).

- f. Визначте ефективність уроку – ступінь засвоєння учнями матеріалу, досягнення мети та виконання завдань.

3. Підготуйте груповий проєкт «Виховання особистості молодшого школяра в учнівському колективі»

4. Індивідуальні завдання. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

1. Організація оволодіння молодшими школярами процесом творення зв'язного висловлювання на уроках мовно-літературної галузі.
2. Розвиток розумових здібностей учнів початкових класів на уроках математики

Поточні контрольні питання/завдання

- 1) У чому проблеми вивчення будови слова у 3 класі, основних частин мови у 4 класі?
- 2) Який тип уроку за дидактичною метою Ви б обрали для роботи з цих тем?
- 3) Чому під час роботи над елементами синтаксису та пунктуації варто використовувати текстоцентричний підхід?
- 4) Які можливості для здійснення інтеграції відкриває текстоцентричний та текстотворчий підхід у вивченні української мови?
- 5) Чому аналітичні та мовні вправи з української мови варто застосовувати у системі? Як можна впроваджувати інтеграцію під час виконання кожного із зазначених видів вправ?

Практичне заняття № 6

Тема: Система здійснення інтеграції в початковій школі

Ціль: Розкрити специфіку використання інтеграції з урахуванням ступеня збігу матеріалу різних предметів. Дати студентам знання про особливості роботи під час ранкової зустрічі, інтегрованих занять, вивчення інтегрованих курсів, інтегрованих тематичних днів та тижнів.

Професійна спрямованість: з'ясування труднощів засвоєння матеріалу молодшими школярами через високий ступінь абстракції матеріалу, з'ясування шляхів подолання труднощів допоможе майбутнім вчителям навчитися правильно організовувати діяльність молодших школярів.

Опорні поняття: тематичний день, тематичний тиждень, ранкова зустріч, бінарний урок.

План

1. Ранкові зустрічі.
2. Інтегровані заняття. Інтегровані уроки.
3. Інтегровані курси.
4. Бінарні уроки.
5. Уроки з міжпредметними зв'язками.
6. Інтегровані тематичні дні, тижні.

Завдання для виконання

1. Підготуйте ранкову зустріч у 1 класі на одну з самостійно обраних тем. (Наприклад, «Вода», «Зимові розваги», «Мій настрій», «Посміхнись»).
2. Підготуйте план тематичного дня «За Полярним колом»
3. Підготуйте план тематичного тижня «Моя родина».
4. Підготуйте урок з використанням міжпредметних зв'язків та проаналізуйте його.

Схема аналізу уроку з використанням міжпредметних зв'язків

- 1) Назвіть тему уроку та його мету. Визначте відповідність теми до програми..

- 2) Виділіть основні етапи уроку. Визначте їх методичну доцільність.
- 3) Назвіть основні види діяльності учнів, визначте їх методичну ефективність, правильність системи вправ (співвідношення аналітичних та синтетичних видів вправ; завдань для фронтальних, групових і самостійних видів робіт; зростання ступеня складності завдань; наявність завдань диференційованого характеру).
- 4) Оцініть мовний та мовленнєвий аспект уроку (правильність, точність визначень, понять, правил, мовлення вчителя та учнів, прийоми виправлення помилок, формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів тощо).
- 5) Оцініть педагогічний аспект уроку (особистість учителя, його ставлення до учнів, прийоми активізації класу, підтримання свідомої дисципліни, темп уроку, досягнення розвивальних і виховних цілей, нетрадиційні та інтерактивні форми робіт, використання наочності, в тому числі мультимедіа, диференційовані та індивідуальні завдання і т.ін.)
- 6) Визначте ефективність уроку – ступінь засвоєння учнями матеріалу, досягнення мети та завдань уроку.

5. Підготуйте повідомлення про одну з проблем сучасної дидактики:

1. Реалізація змісту освітніх галузей через окремі навчальні предмети.
2. Реалізація змісту освітніх галузей через інтегровані курси: «Мистецтво», «Дизайн і технології», «Я досліджую світ», «Здоров'я і фізична культура».
3. Вимоги до інтегрованих курсів Нової української школи.
4. Інтегровані тематичні дні, що проводяться на початку вивчення теми, якщо це необхідно, і обов'язково наприкінці.

Поточні контрольні питання/завдання

1. Опишіть структуру інтегрованого уроку читання і образотворчого мистецтва.

2. У чому відмінність інтегрованого уроку та уроку з використанням між предметних зв'язків?

3. Від чого залежить вибір вчителем матеріалу для здійснення інтеграції?

4. Виділіть основні особливості роботи над віршем, казкою, науково-популярною статтею, оповіданням, творами малих жанрів. Як можна використовувати між предметні зв'язки під час вивчення творів різних жанрів?

5. Завдання та основні форми організації позакласного читання. Складання конспектів уроків з позакласного читання. Можливості здійснення інтеграції на уроках позакласного читання.

Практичне заняття № 7

Тема: Система здійснення інтеграції в початковій школі

Ціль: закріпити поняття про систему інтеграції, поглибити знання студентів про методику роботи з вивчення ідентичного та специфічного матеріалу в різних предметах, формувати вміння складати конспект інтегрованого уроку для 1 класу.

Професійна спрямованість: усвідомити методику вивчення ідентичного та специфічного матеріалу різних предметів.

Опорні поняття: прийоми аналогії, корекції та протиставлення.

План:

1. Можливості здійснення інтеграції в початковій школі.
2. Функції системи інтеграції.
3. Інтеграція у 1 класі.
4. Інтегровані дні та тижні.
5. Міжмистецькі, міжнаукові та методичні зв'язки на уроках.

Завдання для виконання

1. Підготувати груповий проєкт «Моральне виховання учнів початкової школи засобами фольклору»
2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.

Інтелект, інтенсифікація, інтуїція, інтерференція.

3. Індивідуальне завдання. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

- 1) Використання інтерактивних технологій на уроках як засіб організації пізнавальної діяльності учнів
- 2) Формування екологічної культури молодших школярів на уроках.
- 3) Підготуйте модель дій вчителя у процесі проведення екскурсій з учнями початкової школи.

Поточні контрольні питання/завдання

- 1) Розкрийте можливості здійснення зв'язків різних розділів науки про мову (зокрема, орфографії з фонетикою та морфологією) Як цей зв'язок відбивається на системі навчання орфографії у початкових класах?
- 2) Розкрийте сутність міжмистецьких, міжнаукових та методичних зв'язків на уроках в початковій школі.
- 3) Чим навичка відрізняється від уміння? У чому полягає особливість використання інтеграції у закріплення умінь та навичок?

Практичне заняття № 8

Тема: Техніка здійснення інтеграції в Новій українській школі

Цілі: Засвоїти поняття щодо проведення бінарних уроків, поглибити знання студентів про методику роботи на уроках літературного читання та проведення міжпредметних зв'язків з природознавством, образотворчим мистецтвом та музикою і співами.

Професійна спрямованість: усвідомлення методів та прийомів здійснення інтеграції на уроках літературного читання та української мови, використання прийомів аналогії, корекції та протиставлення.

Опорні поняття: бінарний урок, між предметні зв'язки, аналіз, синтез.

План

1. Бінарні уроки як вид нестандартних уроків.
2. Міжпредметні зв'язки уроків літературного читання з предметами «Я досліджую світ» та «Мистецтво».
3. Можливості здійснення міжпредметних зв'язків на уроках української мови.

Завдання для виконання

1. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення слів і складіть з ними речення.

Патронаж, патронат, педіатрія, аналіз, синтез.

2. Підготуйте груповий проєкт «Формування основ самоврядування в учнів початкової школи»

3. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

1. Розвиток творчих здібностей учнів 3-4 класів на уроках інтегрованого змісту.
2. Використання театральної діяльності у процесі формування комунікативної компетентності молодших школярів на інтегрованих уроках.

4. Підготуйте та проведіть бінарний урок на вибрану Вами тему.

Поточні контрольні питання/завдання

- 1) Розкрийте можливості зв'язків у вивченні літературного читання та української мови, мистецтва, природознавства. Як ці зв'язки відбиваються на системі уроків літературного читання у початкових класах?
- 2) Які особливості вивчення ідентичного, частково подібного специфічного матеріалу у вивченні рідної мови з іншими предметами Ви можете назвати?

3) У чому особливості бінарних уроків української мови та читання?

Практичне заняття № 9

Тема: Класифікація інтегрованих уроків

Цілі: поглибити знання методів та прийомів роботи на уроках, уміння класифікувати інтегровані уроки; формувати вміння побудови інтегрованого уроку освоїти етапи роботи з проведення між предметних зв'язків, постановка фрагментів уроків.

Професійна спрямованість: формування у студентів умінь та навичок аналізу уроку, матеріалу підручників, практика виконання здійснення інтеграції, необхідна для роботи у школі.

Опорні поняття: етапи навчальної діяльності, інтегрований урок, класифікація інтегрованих уроків.

План

1. Класифікація інтегрованих уроків за дидактичною метою та за етапами навчальної діяльності.
2. Класифікація інтегрованих уроків залежно від навчальних предметів, що інтегруються, місця та тривалості проведення уроку.
3. Інтеграція в навчальному процесі 2 – 4 класів.

Завдання для виконання

1. Підготувати груповий проєкт «Виховна робота з педагогічно занедбаними дітьми»
2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.

Профілактика, запобігання, процедура.

3. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

- 1) Самостійна робота учнів початкових класів на уроках інтегрованого змісту.

- 2) Формування національних цінностей та ідеалів в учнів початкових класів на інтегрованих уроках.

Поточні контрольні питання / завдання

1. Назвіть основні методи та прийоми роботи на уроках інтегрованого типу.
2. Які види вправ використовуються на інтегрованих уроках у початкових класах?
3. Опишіть структуру інтегрованого уроку (на прикладі обраної Вами теми).
4. Як попереджати та враховувати помилки молодших школярів?
5. Яка структура уроку роботи над помилками (основні етапи)?

Практичне заняття № 10, 11

Тема: Структура інтегрованих уроків з різних предметів в Новій українській школі

Ціль: засвоєння понять щодо інтеграції предметів у Новій українській школі, вимог щодо їх побудови, формування умінь та навичок складання фрагментів уроків з використанням синтетичних видів вправ.

Професійна спрямованість: розкриття різноманіття видів робіт, ознайомлення з видами робіт над розвитком загально навчальних компетенцій учнів, постановка фрагментів уроків з елементами інтеграції.

Опорні поняття: дидактичні вимоги до уроку, структура комбінованого типу уроків.

План

1. Структура інтегрованих уроків у Новій українській школі (в залежності від виду уроку). Дидактичні вимоги до уроку з використанням інтегрованого навчання.

2. Уроки з елементами інтеграції змісту двох чи більше предметів: читання і письма; читання і природознавства; природознавства і рідної мови (зв'язне мовлення).
3. Уроки з елементами інтеграції змісту предметів: математики і трудового навчання (конструювання), математики та інформатики, мистецтва і літературного читання та ін.

Завдання для виконання

1. Підготувати груповий проєкт «Взаємозв'язок сім'ї і школи у моральному вихованні молодших школярів»
2. Користуючись тлумачним словником, поясніть значення термінів і введіть їх до складу речень.

Симбіоз, симптом, синдром, синкретизм.

3. Підготуйте повідомлення на одну з тем.

1. Використання театралізації на уроках «Я досліджую світ» як засіб активізації діяльності учнів.
 2. Особливості використання літературно-краєзнавчого матеріалу на уроках «Я досліджую світ»
 3. Формування культури мовлення учнів початкових класів на уроках мовно-літературної галузі
 4. Формування лексичної компетентності учнів початкових класів на інтегрованих уроках.
4. Прочитайте текст. Підготуйте виступ-міркування на тему фінансової грамотності.

Гроші на вітер

Жодна нормальна людина не викине добровільно свої гроші у смітник. Однак, якщо вірити актуальним дослідженням, саме це й робить кожний із нас.

Тільки уявіть собі, що протягом року на звалище потрапляють продукти загальною вартістю біля 5,5 млрд.грн, 60% від цієї суми припадає на

виробників товарів, які не встигають заготовити, зібрати, доставити, продати весь товар, поки він ще свіжий. Та й населення не відстає у своєму байдужому ставленні до продуктів харчування. 40 відсотків, що залишилися від указаної суми – це гроші, які щорічно викидають звичайні споживачі, які не встигають з'їсти продукти до закінчення терміну придатності.

Як же зменшити кількість їжі, що викидається?

У США, наприклад, з'явився рух – люди, що називають себе фригани – від англ. Free – безкоштовний та vegan – прихильник веганства – підбирають у кінці дня ті продукти, які викидаються супермаркетами. Роблять це вони з ідейних міркувань, адже вважають, що це злочин – викидати їжу, коли так багато людей так її потребують.

У Франції та Великій Британії є навіть ток-шоу, де знамениті кухарі, наприклад, Деймі Олівер, готують дивовижні страви з відходів, щоб допомогти людям в розвинутих країнах збагнути нераціональний підхід до їжі. Адже лише в США на звалищі щорічно опиняється 20 мільйонів тон їжі. Цієї кількості цілком вистачило б, щоб прогодувати половину населення голодуючої Африки.

Зрозуміло, що нам не потрібно ритися у смітнику у кінці дня, щоб запобігти непотрібних витрат і скоротити їх на харчування. Але завдяки деяким порадам це цілком ймовірно зробити.

1. Плануйте покупки. Перш ніж йти в магазин, проінспекуйте вміст холодильника. Що потрібно терміново доїсти? Може, на цьому тижні ви чекаєте на гостей? Або, навпаки, вас запросили на вечерю? Склади список того, що необхідно докупити.

2. Не піддавайтесь на хитрощі маркетологів. Складно втриматись від спокусливої пропозиції придбати дві пляшки молока замість однієї за т спеціальною акцією. Підрахуйте, чи дійсно ціна така вигідна, як про це повідомляє банер?

3. Перевірте термін придатності. Є різниця між маркуванням «придатний до...» та «бажано вжити до...». В останньому випадку вказана дата не означає, що продукт після її закінчення потрібно викидати.

4. Використовуйте залишки. Готувати з того, що є в домі, зовсім не соромно. Вчорашні макарони, трішки фаршу, яйце та шматочок сиру в умілих руках можуть перетворитися у справжній кулінарний шедевр.

5. Правильно зберігайте продукти. Яблука – в темному прохолодному місці (4 - 8°), яке добре вентилується, картопля найкраще зберігає свої смакові властивості з температурою 0 - 3°, хліб та борошно – в сухому місці без сторонніх запахів при температурі до 18°.

Поточні контрольні питання/завдання

- 1) Які умови використання інтеграції Ви знаєте? Що таке ситуативні вправи?
- 2) Які вимоги до роботи на уроці молодших школярів?
- 3) Які Ви знаєте прийоми пояснення значень слів та прийоми активізації словника молодших школярів?
- 4) Чому необхідна активізація словника молодших школярів?
- 5) Назвіть види робіт з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Чому їй потрібно проводити систематично? На яких уроках?
- 6) Класифікація типових помилок молодших школярів.

Практичне заняття № 12

Тема: Підсумкова модульна робота (аудиторна)

Підсумкова модульна робота виконується здобувачами вищої освіти за трьома блоками: репродуктивний, репродуктивно-продуктивний та творчий.

Виконуючи завдання першого блоку (репродуктивного) здобувачі вищої освіти надають відповіді на тестові питання, де пропонуються варіанти

відповідей, серед яких вони обирають один правильний. За виконання цього блоку завдань студент може отримати максимальні 33 бали.

Виконуючи завдання другого блоку (репродуктивно-продуктивного) здобувачі дають розгорнуту відповідь на теоретичне питання та можуть отримати максимальні 33 бали.

Виконуючи завдання третього блоку (творчого), студенти демонструють вміння творчо застосовувати на практиці отримані теоретичні знання (підготовка фрагментів уроків та занять). Виконавши завдання №3, студент має можливість отримати максимальні 34 бали.

Список використаних джерел та літератури

1. Андреев М. Інтегративні тенденції в навчанні. Софія: Народна просвіта, 1996 176 с.
2. Безрук Г. З досвіду проведення інтегрованих уроків. *Початкова школа*. 2000. № 10. С. 44.
3. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива. *Початкова школа*. 2002. № 5. С. 5 – 6.
4. Вашуленко М., Бібік Н., Кочина Л. Програма інтегрованого курсу (навчання грамоти, математика, навколишній світ). *Початкова школа*. 2001. № 8. С.24 – 30.
5. Гордієнко О.А. Професійна готовність майбутніх учителів початкових класів до розвитку мовлення учнів на уроках читання за допомогою творів образотворчого мистецтва. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 648 с. С. 30 – 36.
6. Грета Ю. Великі мудреці (Ті, хто змінив світ). Харків: Принт, 2013. 352 с.
7. Державний стандарт початкової освіти . *Завуч*. 2018. №8. С.4
8. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник, 2016. 285 с.
9. Жукова Т.М. Інтеграційні тенденції у навчанні грамоті. *Початкова школа*. 2001. № 9. С. 37 – 40.
10. Іванова І.М. Реалізація ідеї інтеграції науки в системі базової освіти. *Початкова школа*. 2013. № 2. С. 51 – 53.
11. Ільченко Л.П. Досвід інтегрованого навчання в початкових класах. *Початкова школа*. 2018. № 9. С. 28 – 31.
12. Інтеграція навчальних предметів в початковій школі як ефективна форма навчання молодших школярів: *Матеріали інтернет-семінару* / уклад. Л.Н. Добровольська, В.О. Чорновіл. Черкаси: Видавництво КНЗ

«Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2017. 183 с.

13. Колягін Ю.М. Алексенко О.Л. Інтеграція шкільного навчання. *Початкова школа*. 2019. № 9. С. 28 – 31.

14. Комплексний підхід до фахової підготовки сучасного вчителя початкових класів: монографія / За наук. ред. М.С. Вашуленка. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. 312 с.

15. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] Режим доступу: [https:// www.kmu.gov.ua /.../ukrainska-shkola-compressed.pdf...](https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf)

16. Макарова Т.М. Навчальний процес: планування, організація та контроль. Харків: Веста: «Ранок», 2007.

17. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 222 с.

18. Савченко О. Дидактика початкової освіти: підруч. Київ: Грамота, 2012. 186 с.

19. Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи : монографія. За ред. Г. І. Гримашевич. Житомир : Вид-во Євенок О. О., 2019. 372 с.

20. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. У 5 томах. Том 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. Київ: Рад. школа. 1977. 272 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.google.com.ua/#fp=7bc82d989e618&q=державний+стандарт+початкової+загальної+освіти>
2. http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/805/
3. <http://nauch.com.ua/kultura/21119/index.html>.
4. http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36975/.
5. http://pochatkowa.at.ua/index/shkilna_dokumentacija/0-12.
6. http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
7. <https://vseosvita.ua/library/embed/01009b41-07a6.docx.html>